

Presjek rada i postignuća Instituta Pilar tijekom 2019. godine

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar utemeljen je 26. studenoga 1991. odlukom Skupštine Sveučilišta u Zagrebu kao Institut za primijenjena društvena istraživanja u sastavu Sveučilišta u Zagrebu. Stupanjem na snagu Zakona o ustanovama 1993. postao je javna ustanova izdvojena iz Sveučilišta, a prema Zakonu o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti i visokom obrazovanju javni je institut čiji je osnivač Republika Hrvatska. Odlukom Upravnog vijeća 1997. preimenovan je u Institut društvenih znanosti Ivo Pilar. Institut nazvan po hrvatskom pravniku, publicistu širokih interesa i geopolitičaru dr. Ivi Pilaru vodio je u proteklih pet mandata, do proljeća ove godine, prof. dr. sc. Vlado Šakić. Hvala mu na svemu što je učinio za Institut, njegovo osnivanje, dosadašnji razvoj i pozicioniranje u nacionalnom, europskom i globalnom okruženju.

Sa stotinjak svojih zaposlenika koji rade u administrativnom središtu u Zagrebu i područnim centrima u Dubrovniku, Gospiću, Osijeku, Puli, Splitu, Varaždinu i Vukovaru Institut Pilar je danas najveći javni institut u području društvenih znanosti u našoj zemlji. Institut je to u kojem se njeguje multidisciplinarni pristup znanstvenoj praksi i istraživanjima. Gledajući po znanstvenim poljima najzastupljeniji su psiholozi, sociolozi i povjesničari, a pored njih ima i znanstvenika iz ostalih društvenih i humanističkih disciplina kao što su demografi, teolozi, antropolozi, etnolozi, pravnici, ekonomisti i dr. Proizvedeno polivalentno znanje koje pripomaže razvojnim procesima misija je Pilara od osnutka do danas.

Znanstvenici, poslijedoktorandi, asistenti i stručni suradnici Instituta rade na nacionalnim i međunarodnim projektima, napose na kompetitivnim projektima Europske unije. Ove godine u Pilaru se provodi 12 međunarodnih projekata, 15 nacionalnih projekata i 18 projekata koji se financiraju iz sredstava doznačenih za višegodišnje institucijsko financiranje, ne računajući COST akcije i upravo odobrene projekte pri Hrvatskoj zakladi za znanost. Istražuju se uključenost i društveni angažman mladih, radikalizacija i jednakost, kulturna baština i kulturne politike, socijalno poduzetništvo, obrazovanje, migracije i povratništvo, stradanje Roma, rizična ponašanja, profesionalne aspiracije i izbor zanimanja, kvaliteta življenja i dobrobit, prostitucija, rodni odnosi, hrvatski branitelji i Domovinski rat, digitalno gospodarstvo, nijanse emocija, sport i iseljenički identitet, proces tercijarizacije, beskućništvo i putevi do socijalne inkluzije u hrvatskim i švicarskim gradovima i druge teme.

Podatci o provedbi znanstvene djelatnosti, koje je ovoga ljeta prikupilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja, pokazali su da je 58 znanstvenika Instituta u radnom odnosu na neodređeno vrijeme i u punom radnom vremenu u protekloj godini objavilo 34 znanstvena rada u časopisima u bazi *Web of Science* i 29 radova u časopisima u bazi *Scopus*, od čega 13 znanstvenih radova u prvom kvartilu časopisa uvedenih u te dvije baze. Iako Pilar nije loše prošao u financiranju temeljenom na rezultatima i definiranom programskim ugovorom za tekuću kalendarsku godinu, napose u usporedbi s ostalim društvenim i humanističkim institutima u Hrvatskoj, ne možemo biti zadovoljni jer su u programsko financiranje uključeni i troškovi izdavanja institutskih časopisa, a provedenim vrednovanjem rezultata znanstvene djelatnosti nisu obuhvaćene autorske knjige, zbornici, studije i ostala znanstvena izdanja.

I ove godine objavljena su četiri broja časopisa *Društvena istraživanja* koji se referira u Current Contentsu i više međunarodnih bibliografskih baza, a iz tiska izlazi i dvobroj časopisa *Pilar* za društvene i humanističke studije. U suradnji s VERN-om i HAZU objavljeni su ogleđi o Mediteranu na engleskom jeziku. Na engleskom je objavljena i studija o socijalnom poduzetništvu u Jugoistočnoj Europi. Na hrvatskom jeziku objavljena je knjiga o povijesnom

nasljeđu i perspektivama tvrtke Bata Borovo, a svjetlo dana ugledao je i zbornik o ulozi grada Osijeka u obrani hrvatskog Istoka. U suradnji s Državnim arhivom u Pazinu objavljena je monografija o Katoličkoj crkvi u Istri između otpora i potpore talijanskoj vlasti u Istri, a u suradnji s Udrugom hrvatskih domoljuba publicirani su rezultati istraživanja o znanju osječkih studenata o Domovinskom ratu. Do konca godine očekuju se još dva izdanja: o obrazovnoj uspješnosti osnovnih škola i o gradovima u ratovima.

Nedavno smo priredili znanstvene skupove u Zagrebu i Vukovaru posvećene suvremenim migracijama i potencijalu hrvatske dijaspore. U proteklih godinu dana znanstvenici Instituta sudjelovali su na konferencijama i održali predavanja u Ljubljani, Casablanci, Ateni, Guwahatiju, Berlinu, Manchesteru, Grazu, Edinburghu, Glasgowu, Bukureštu, Bratislavi, Parizu, Sydneyu, Bayreuthu i drugdje. Znanstvenici Instituta sudjelovali su i na konferenciji u povodu 40 godina upisa Dubrovnika i 10 godina upisa Feste Sv. Vlaha na popise svjetske kulturne baštine, Psihošpanciru u Čakovcu i Varaždinu, 7. kongresu Hrvatskog sociološkog društva u Zagrebu, 3. svjetskoj konferenciji psihologije ličnosti u Vijetnamu, 14. konferenciji Europskog sociološkog društva u Manchesteru, konferenciji Međunarodne udruge za istraživanje kvalitete života u Granadi, 13. nacionalnoj konferenciji o beskućništvu u Puli, 7. hrvatskom geografskom kongresu u Čakovcu itd.

Pokrenut je novi ciklus konferencija, javnih predavanja i panel rasprava *Talking Europe*. Ove godine održane su tri rasprave. Prva je bila posvećena Hrvatskoj kao najmlađoj članici Europske unije, druga premošćivanju raskoraka između obrazovne politike i izazova, a treća remigracijama i kružnim migracijama kao kohezijskoj strategiji. Održan je i okrugli stol o interesima učenika za STEM školsko područje, školskim postignućima i interesima za STEM zanimanja. Rezultati istraživanja i publikacije predstavljeni su na javnim okupljanjima te popularizirani u javnim nastupima u domaćim i inozemnim medijima.

Institut je sudjelovao u prikupljanju podataka za popis vukovarskih žrtava u Domovinskom ratu. U znanstvenoj suradnji Instituta s Međunarodnim centrom za proučavanje suvremenog religijskog fenomena iz Firenze tiskan je poseban broj znanstvenog časopisa društvenih religijskih znanosti *Religioni e società*, u cijelosti posvećen Hrvatskoj nakon vukovarske tragedije. U tijeku je provedba terenskog istraživanja kvalitete življenja u Vukovarsko-srijemskoj županiji, uključujući prikupljanje i obradu demografsko-statističke dokumentacije.

Znanstvenici Instituta sudjeluju u sveučilišnoj nastavi na nizu visokoškolskih ustanova. Jedna je znanstvenica imenovana u Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, jedna u Odbor za izvrsnost dimenzija europeizacije na Sveučilištu u Grazu, a jedna u Znanstveno vijeće za turizam i prostor HAZU. Jedan je znanstvenik izabran u članstvo Akademije nauka Bosne i Hercegovine, jedan je imenovan u Hrvatsko-slovački odbor za humanističke znanosti, a dvojica su dobitnici godišnjih nagrada za znanost za prošlu godinu. Jednome od njih, nažalost ne i jedinome, u međuvremenu je, zbog zabrane novih zapošljavanja i nedovoljnog broja koeficijenata oslobođenih umirovljenjima, istekao ugovor o radu u Institutu. Želimo vjerovati da takvi razlozi za gubljenje ljudskih potencijala u sustavu znanosti neće još dugo biti naša stvarnost.

Dio ostavštine Ive Pilara pridodan je Zbirci rukopisa i starih knjiga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Institut Pilar je jedini javni institut u području društvenih znanosti koji ima dionicu u Znanstvenom centru izvrsnosti za školsku efektivnost i menadžment. Znanstveni centar izvrsnosti pozitivno je evaluiran pa mu je Ministarstvo znanosti i obrazovanja nedavno produljilo rad u narednom razdoblju na pet godina. Pored više dobrih vijesti bilo je i nekih loših: Područni centar u Splitu poharao je požar pa se radi na otklanjanju posljedica u suradnji sa splitskom gradskom upravom.

U proteklih godinu dana obnovljen je sporazum o suradnji sa Sveučilištem Georgia u Sjedinjenim Državama i zaključen sporazum o suradnji s Institutom za balkanološke studije i Centrom za trakologiju Bugarske akademije znanosti. Potpisani su sporazumi o suradnji s Akademijom za umjetnost i kulturu u Osijeku i Fakultetom za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. U skladu s Kolektivnim ugovorom za znanost i visoko obrazovanje sklopljeni su sporazumi o nastavnoj i drugoj suradnji s Hrvatskim studijima i Metalurškim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilištem Sjever i Filozofskim fakultetom u Osijeku. Postoje i sporazumi o suradnji s Hrvatskim katoličkim sveučilištem, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo itd.

Privodeći kraju ovaj nepotpuni presjek novijih institutskih postignuća, uz ispriku na izostanku aspekata koji u ovaj presjek nisu uspjeli stati, treba dodati da su neposredni prioriteti u predstojećem razdoblju poticati projektne aktivnosti, znanstvenu produktivnost i međunarodnu suradnju, povećati nacionalnu i međunarodnu vidljivost kao i uključenost u europski istraživački prostor te razvijati područne centre od Dubrovnika do Vukovara, fokusirajući se na identitet, koheziju, održivost, mobilnost, inovacije i razvoj.

U Zagrebu, 26. studenoga 2019.

Ravnatelj Instituta:

Prof. dr. sc. Željko Holjevac